

EL PARE VICENTE JAVIER TENA MELIÀ

Sense cap dubte, el pare Tena, també conegut com el pare Javier, ha sigut un dels fills més il·lustres del nostre poble. A pesar dels diversos escrits que ja s'han publicat sobre ell, donada la popularitat i rellevància que va tindre a la Serra i aprofitant que el desembre passat es van complir 25 anys de la seua desaparició, considerem que no podia faltar en “Cròniques del nostre poble” la biografia d'un personatge de tal magnitud.

Els tres grans amors del pare Tena van ser: la seua vocació religiosa, la passió per la música i el seu poble. Com podrem comprovar a continuació, dels tres va gaudir enormement.

Va nèixer al carrer *Abadia* un 15 de juny de 1905, a la casa que hui és propietat de Miguel Mateu, lloc on en aquell moment estava ubicat l'hostal del poble, que regentaven els seus iaïos. Fill de Vicente Javier Tena Melià i de Teresa Melià Vallés, només va tindre una única germana que va nèixer 18 anys després, el 30 de novembre de 1923: Maria Luisa, casada amb Pablo, de la unió dels quals va nèixer Marisa, a qui avui tots coneixem.

Els seus pares, quan Vicente Javier a penes comptava amb 5 anys, van emigrar a l'Argentina per a buscar treball. Allí es van establir al centre de Buenos Aires, al carrer *Corrientes*; el pare prestava els seus serveis com a majordom i la mare com a dama de

companyia d'una família adinerada. Amb ells van emigrar també el tio Felip *El Torrero* i la *La seua primera comunió* tia Quica amb el seu fill adoptiu

Daniel Sara, gran amic de Vicente Javier. Aquesta família per a guanyar-se la vida es va dedicar a l'elaboració de tabac. Durant l'estada en aquest país va nèixer el seu fill Pepe, pare d'Ismael l'alguatzil i els seus germans.

Malgrat que a Buenos Aires estaven ben aposentats, en 1917, atenent les contínues peticions dels iaïos, van tornar a la Serra. Vicente Javier, als seus 12 anys, ja va tornar amb uns coneixements de música que a poc a poc aniria augmentant, fins a convertir-se en una de les grans passions de la seua vida. De seguida va anar despertant la seua altra passió, la vocació religiosa, i va ingressar a l'Escola Apostòlica de Roquetes (Tarragona).

Amb els seus pares

Quan va cantar la seua primera missa

En tornar d'Argentina, els seus pares van comprar la casa de la plaça, avui propietat de la família, a la seua cosina Laura, que es va mudar a Bétera per trasllat del seu marit, qui en aquell moment exercia de mestre al poble. En aquesta casa va nàixer Maria Luisa, la seua germana. Allí van viure fins a 1926, quan per motius de treball es van traslladar a Barcelona.

Vicente Javier inicia una imparable carrera religiosa de la qual cada vegada estava més enamorat i que li va permetre col·locar-se aqueixa sotana negra que va lluir amb orgull, acompanyant-lo a totes parts fins a la resta dels seus dies. El 26 d'abril de 1921 ingressa en la Companyia de Jesús, a la qual tota la seua vida va estar totalment entregat. Va realitzar el seu noviciat a Gandia (València) fins a l'any 1924. Va cursar els seus estudis humanístics en

Veruela (Saragossa), els de filosofia els va començar en Sàrria (Barcelona) i els va acabar en Heythrop (Anglaterra). Anys després, en 1930, va ser destinat a la missió de Bombai (Índia), un dels seus majors desitjos des que va entrar en la Companyia de Jesús. Allí va començar la seua labor docent que més tard continuaria en Karachi (Pakistan). En 1934 va començar els seus estudis de teologia en Santa Maria de Kurseong, en l'Himàlaia (Índia), on el 21 de novembre de 1936 el van ordenar sacerdot i l'endemà va cantar la seua primera missa. Va completar la seua formació espiritual en Ranchi (Índia). En 1939 va ser nomenat professor del col·legi de Sant Xavier de Bombai, on va desenvolupar un gran esforç educacional.

A l'Índia amb uns companys

Durant els 24 anys que va durar la seua etapa a l'Índia, va realitzar una gran labor, tant religiosa com cultural. Com a bon valencià va demostrar ser un gran devot de la seua patrona, aconseguint alçar nou santuaris a la Mare de Déu dels Desemparats per distints punts d'aquella nació, cuidant-se que les imatges foren confeccionades i enviades des de València. Va fomentar la cultura musical d'aquells països deixant al seu pas un rastre d'agrupacions musicals. En Pakistan va fundar i va dirigir una coral, en l'Himàlaia va dirigir el cor del Teologado, a Bombai va fundar i va dirigir una xicoteta orquestra simfònica, un cor de 80 veus mixtes i la Societat Musical de Sant Xavier.

Una de les seues passions a l'Índia

Al seu estudi

En 1954, per motius de salut, va tornar a Espanya i va ser destinat al col·legi de Sant Josep de València, ubicat en la *Gran Via Fernando El Catòlic*. Al cap d'un any el van traslladar a la Casa Professa al carrer *Cadirers*, avui situada al carrer *La Sénia*. Instal·lat a València, se sentia tan a gust a la seua terra que va acudir a les manifestacions que es van fer a favor de la simbologia valenciana, títol del Regne, Senyera i llengua valenciana de la qual era acèrrim defensor. Va

Amb sa mare i la seua germana

continuar treballant incansablement: va seguir amb la labor dels santuaris de la Mare de Déu dels Desemparats que va promoure a l'Índia i va ser capellà de la Sisena Flota Americana. Va llegir molt sobre la vida dels sants, aprofundint en els que procedien d'origen humil, i sobre les aparicions i miracles de la Mare de Déu, fins i tot va publicar sis llibres monogràfics d'agiografia valenciana.

Però la seua gran labor cultural, la seua obra magna per la qual València el recordarà sempre va ser la creació en 1962 de la Biblioteca Musical de Compositors Valencians.

Durant 22 anys, cada Nadal el "pare indi", com el cridaven alguns companys per la seua llarga estada a l'Índia, feia entrega a l'Ajuntament de diverses desenes de volums enquadernats en pergamí de les obres musicals que havia aconseguit reunir durant aquell any. Va recórrer trasters i porxes de familiars i coneguts de compositors dels diferents pobles de la Comunitat Valenciana a la recerca de les valuoses partitures musicals; d'esta manera va aconseguir que isqueren a la llum autèntics mestres fins a aquell

Una entrega de les seues obres a l'Ayuntamiento de València

moment desconeguts. Abans de deixar-nos, el pare Tena havia recuperat unes 9.000 obres d'aproximadament 700 mestres, recopilades en 1.000 volums: un verdader tresor per a la cultura musical valenciana que es troba a disposició de quants el vullguen consultar en una secció de la Biblioteca Municipal Central, ubicada a la *Plaça Magúncia* de València.

En 1976, la ciutat de València, en reconeixement a aquesta labor, l'anomena "*Coloso del Reino de Valencia*". A més rep la Medalla d'Or del Ministeri de Cultura, de la

Coral Polifònica Valentina i de "Els Ballester s" del centenar de la Ploma. A títol pòstum se li concedeix un carrer a la capital del Túria.

Construint el depòsit d'aigua

llavors no tinguera la mateixa visió i, en part per falta de recursos, les autoritats no el van recolzar tant com ell haguera volgut per a continuar aquella transformació cap al turisme. Però encara així, gràcies a les seues relacions amb els distints organismes per on es movia, es van aconseguir grans millores. Podem dir que va influir en la restauració de l'església parroquial després de la guerra civil, en la construcció de la piscina, en la instal·lació de la xarxa de sanejament i aigua potable, en la repoblació forestal del terme municipal i en l'asfalt de la carretera. A més, va aconseguir les pintures que adornen l'ermita de Sant Miquel d'un reconegut pintor valencià i sobretot va proposar la construcció de l'ermita de la Mare de Déu de la Serra junt amb la pintora Carmen Tomás, que va sufragar les despeses. Va

Construint l'ermita de la Mare de Déu de la Serra

Com bon serratí, tenia un amor entranyable pel seu poble natal, al què visitava en quant podia a pesar de les grans distàncies que el van separar durant molts anys. Allí on estiguera sempre el tenia present i va aprofitar la gran influència que per aquells temps tenien els jesuïtes per a intentar aconseguir totes les millores possibles per al municipi. Va tindre una visió turística del poble, i li va donar una gran espenta als anys 60, promocionant-lo en aquest camí, però el poble potser

Benedicció en la Cova Santa

propagar als quatre vents l'existència i importància del Roure València, promovent excursions i visites dels col·legis de farmacèutics de Castelló, València i Alacant. Fins i tot, va començar un manuscrit recopilant fotografies i dades de totes les famílies del poble de l'època, obra que desgraciadament no va poder acabar.

Pensant en aquesta idea de transformar el poble en un paratge turístic, va convèncer els seus superiors per a invertir en el municipi. Amb la col·laboració de l'Ajuntament, va aconseguir la propietat de les escoles velles del carrer *Abadia*, que poc després es van rehabilitar i convertir en un campament d'estiu. I aprofitant la condició de jesuïta acostumat a demanar per a la Companyia, va aconseguir d'alguns veïns una sèrie de terrenys al paratge del *Collet*, que els seus superiors van acondicionar construint una piscina, un camp de futbol i una casa xalet. Quan totes aquestes obres van estar en marxa, el pare Javier va gaudir veient, sobretot als estius, un verdader ambient turístic a la Serra. La casa del *Collet* l'ocupaven els jesuïtes que venien a estiuajar: el pare Vicente Mª Blanco, recentment desaparegut; el Germà Gabriel Capdevall, també ja difunt i qui tants anys ha continuat visitant el nostre poble propagant entre els xiquets el joc del Karum, provinent de l'Índia, que tots coneixem; el Provincial Guillermo Nadal i molts més. La casa del carrer *Abadia* estava ocupada el mes de juliol per les xiquetes del col·legi de religioses de Crist Rei de Benifaió, i el mes d'agost pels xiquets de l'escolania dels Pares Jesuïtes, tutelats pel germà Gabriel Capdevall. Aquestes estades donaven lloc a què els caps de setmana els xiquets reberen les visites dels seus pares i familiars, omplint-se el poble de gent. Tot aquest focus de turistes es veia incrementat amb les diverses visites dels marins de la Sisena Flota Americana, que s'encarregava de portar el Pare Tena, i per les moltes famílies de Castelló que llavors estiuajaven en el poble.

Companys Jesuïtes amb la Mare de Déu de la Serra

Així era el poble de la Serra als anys 60, gràcies al dinàmic Pare Javier. Aquests estius tan animats van durar 6 ó 7 anys, fins que els jesuïtes van anar fent-se majors, van canviar les directrius i després de diversos anys sense donar-li utilitat, van decidir desfer-se de les seues propietats al poble. Després d'alguns anys de conflicte per una venda frustrada, van decidir cedir la casa del *Collet* i la del carrer *Abadia* al poble per mitjà de la parròquia.

Les xiquetes del col·legi de Crist Rei

Les últimes visites al poble del Pare Tena solien ser per a les festes d'agost, especialment per al dia de la seua devota Mare de Déu de la Serra; el 15 d'agost de 1985 va oficiar l'última missa a la seua ermita. A la tornada a València, va anar deteriorant-se a poc a poc fins que va haver d'ingressar en una clínica, on va morir a les poques hores d'un infart de miocardi el 20 de desembre de 1985.

Potser a la gent de la Serra li va costar reconèixer tot allò que el Pare Tena havia fet al poble, a València i més enllà de les nostres fronteres. Tal vegada fóra per allò de que ningú és profeta a la seua terra, o pel fet que, per unes coses o altres, moltes vegades el veien demanant: els terrenys del *Collet*, documents i fotografies de les famílies per al seu manuscrit o algunes vegades fins i tot demanava un fill per a la Companyia de Jesús; potser per tot això no gaudira d'una gran simpatia, sobretot dels veïns menys creients.

Malgrat tot, alguns anys després de la seua desaparició, per fi l'Ajuntament va reconèixer la vàlua d'aquest jesuïta internacional, i baix l'alcaldia de José Mateu Gil, el 23 de febrer de 1992 la Serra li va rendir un homenatge pòstum en reconeixement a la seua labor pel poble i per la música, concedint-li una placa que van col·locar en la fatxada de la casa dels seus familiars.

Aquest acte va ser presidit a més de per la família i les autoritats locals, pel president de la Diputació de Castelló Francisco Solsona, el regidor de cultura de l'Ajuntament de Castelló Miguel Àngel Mulet, i en l'àmbit musical el mestre valencià Bernardo Adam Ferrero i el director de la banda municipal de Castelló, Francisco Signes, qui a continuació va dirigir un concert amb la seua banda a l'església parroquial.

Homenatge a la Serra d'en Galceran

Per un altre costat la corporació municipal va decidir que aquest personatge il·lustre mereixia tindre un carrer al seu poble natal, per això el nom de Vicente Javier Tena Melià es recordarà sempre al poble de la Serra encara que ens anem apagant els qui el vam conèixer.